

KIS-557 – E sigur lec'hanvadurezh

(RLN da YBQ – 04 10 97)

E KIS-549, p. 310, e skrives : “Er marvailhoù, er re dastumet gant LUZEL ivez, e kavan testenioù eus buhez tud a gavan tost din. Testenioù teusk, luziet, « luzelet » en degouezh. Mat koulskoude, pa n'eus bet miret netra eus an dud-se.” Anzav a ran ez on bet dudiet a-viskoazh gant al lec'hanvadurezh dre ma tizoloen drezi testenioù — darnek tre evel just ha zoken bruzhunek — eus buhez tud a gaven ivez tost a-walc'h din : diazezerion hag annezerion gentañ ar c'hêriadennoù, tieion o unan gant o familh pe kumuniezhoù bihan a gouerion.

Evel reizh ez eus gant al lec'hanvadurezh ul laz e par istor ar yezh. Kalzik anvioù lec'h eus Breizh da skouer zo testenioù eus ar c'hantvedoù ma veze arveret *an* da c'her mell dirak an holl bennavioù ha n'eo ket hepken dirak ar re o teraouiñ gant *d, t, n, h* pe ur vogalenn. E Santez-Trifin ivez, en Aodoù Arvor, pa oa c'hoazh ar parkeier kozh gant o anvioù henvoazel, a-raok ar c'hengantadur enta, e oa ur park anvet ‘*An Nerverleg*’, pezh a oa moarvat un distummadur eus ‘*An Nerveneg*’, eleze *An Derveneg*. E kumun Neullieg e-kichen Pondivi ez eus ur gêriadenn dezhi an anv Gl. ‘*Le Nervenec*’ — anatoc'h c'hoazh enni an deveradur diouzh *dervenn*. Da lavarout eo e kaver eno un aspadenn eus ar mare ma veze graet ar c'hemmadur D/N goude ar ger mell, n'eo ket hepken evit *dor*, met ivez evit ur bern gerioù all¹.

Met n'eo ket hepken e-keñver istor ar yezh eo deurus al lec'hanvadurezh. Diskuliañ a ra un dra a zo bet pouezus gwechall e buhez ur stroll bihan a gouerion aet da get a-werso en ur lezel an anv lec'h da roud nemetañ. Hemañ diwezhañ a c'hell bezañ liammet ouzh an torosennadur (un uhelenn, ur roz, un draonienn, ur gompezenn...), ur wezenn, ur bod gwez pe ur c'hoad (‘*An Nerverleg*’ !), ur wazh red, ur stêr, ur pont, pe c'hoazh stad an atil (ur geun, ur prad, ur grinenn, ur vaeneg...), h.a. Met al lec'hanvadurezh ne ziskoulm netra a-benn ar fin : drezi ez eus tu da anavezout

¹ E'm c'horn bro genidik, Silieg, er Morbihan, e reer c'hoazh ar c'hemmadur D/N goude ar ger mell evit *diaoul* hag evit *diaz*. Soñj 'm eus bezañ klevet e mare an Dieubidigezh : “*D'en niaz er Voched !*”

ster an anvioù nemet e lak da sevel kalz muioc'h a c'houlennoù eget ma tegas a respontoù : mard eo liammet anv ur gêriadenn ouzh ur wazh red da skouer, perak eo bet ken pouezus ar wazh red-se evit an dud o deus diazezet ar gêriadenn ? peseurt roll resis he deus c'hoariet en o buhez ? E kumun Langoelan, er Morbihan, ez eus ur gêriadenn anvet *Traoñskorv*¹. Anat eo aze ar ster, dre m'eo savet an kez kêriadenn war c'hlann ar Skorv. Met ne ziskoulmer netra o lavarout se, rak ur bern lec'hioù annezet ez eus war ribl ar Skorv adalek he mammenn betek he genou e-kichen An Oriant. Dre ziskuliañ ster anv ul lec'h enta ne lakaer ket hemañ da goll e gevrin, pell a se. E'm c'horn bro genidik ez eus ur gêriadenn anvet '*Nevran*', a gaver '*Neiz Bran*' da anvadur anezhi war un teul eus ar Grennamzer. Nepell diouzh Brest ez eus ivez un '*Neiz Bran*' (e kumun Plouzane ? e hini Plougonvelen ?). Perak eo bet seurt neizhoù bran ken pouezus evit tud an trowardroioù gwechall ? Tu zo da lavarout e sav alies ar brini o neizhoù e lein ar gwez uhel, pezh o lak da vezañ gweladus a bell, ha mar talvez an neizh d'an evned ur rannvloaz pad hepken, e c'hell mat tre, mar bez solut a-walc'h, treuziñ dizistruj ar bloavezhioù. Petra eo bet enta an daou '*Neiz Bran*' usveneged ? Spisverkoù da emreteriañ, da glask an hent ? Marteze, met ha n'eus ket bet ivez traoù all ? Al lec'hanvadurezh a zegas enta ur respont : ster an anv (gwechoù dien, gwechoù tebek), met e kement ma lak ar respont-se da stekiñ ouzh buhez ur stroll bihan a dud, kouerion peurliesañ, aet da get, e ra stigmañ argrafoù na weler diskoulm ebet dezho.

¹ Ar skrivadur gallek zo *Tronscorff*.